

Verslag Velddag 'Gesloten kringlopen in de praktijk' in Noord-Holland

Vrijdag 26 augustus hebben circa 15 beleidsgerichte ambtenaren en boeren een rondrit gemaakt langs drie biologische bedrijven in Noord-Holland: fam. Noordermeer (akkerbouw), fam. Wennekers (varkenshouderij) en fam. Vrolijk (melkveehouderij). Tijdens deze rondrit werden inspirerende mogelijkheden, kansen en belemmeringen voor Intersectorale Samenwerking getoond en bediscussieerd. De rondrit werd georganiseerd door het Louis Bolk Instituut vanuit het programma Intersectorale Samenwerking; een samenwerking tussen LBI en een aantal WUR-instellingen.

Bij fam. Noordermeer werd duidelijk dat de akker- en tuinbouw veel mest kan besparen als de telers kunnen vertrouwen op de kracht van een levende bodem en de nalevering door de voorvrucht. In het algemeen is de behoefte aan mest echter veel groter dan de biologische veehouderij kan leveren. Hierdoor worden nog veel meststoffen uit de gangbare landbouw gebruikt. De huidige regelgeving biedt hiervoor de ruimte. Voor het imago van de biologische landbouw is dit een grote bedreiging. Regelgeving ter beperking is noodzakelijk. Hiervoor worden momenteel de eerste stappen al gezet. Want voor individuele boeren is het erg moeilijk is om de verleiding van snel financieel gewin (lagere bemestingskosten) te weerstaan bij de huidige prijsontwikkeling van de biologische producten. De vraag is wel hoe deze regels het beste kunnen worden geformuleerd. Hierover kwamen tijdens de discussie de volgende opmerkingen naar voren:

- Het eerste deel van meststoffen verplicht biologisch maken, waaraan nu wordt gedacht, is enigszins strijdig met de wens om pioniers te stimuleren. Zij gebruiken immers weinig meststoffen en ook nauwelijks gangbare meststoffen, slechts een beetje (gangbare) vinassekali.
- De omschakelaars een uitzonderingspositie geven? Algemeen beeld is dat mestgiften na omschakeling bij alle boeren geleidelijk lager worden, omdat ze leren vertrouwen op de kracht van een levende bodem en omdat deze bodem zich ook instelt op lagere mestgiften. Dit leer- en aanpassingsproces kan niet te veel versneld worden.
- Hoe kiezen tussen privaat-rechtelijke regels (waar boeren voor kunnen kiezen om zich wel of niet bij aan te sluiten) of algemene regels als Nederlandse uitwerking van de geldende Europese regels op dit gebied (waarvoor medewerking van LNV nodig is)?

De afgelopen jaren heeft Arie Noordermeer geprobeerd om allerlei voedergewassen te verbouwen voor een geitenhouder. Probleem was echter vrijwel altijd de financiële waardering: goede akkerbouwgrond moet meer opbrengen dan mogelijk is met de teelt van voedergewassen.

Bij fam. Wennekers zagen we teelten die daar misschien een oplossing voor kunnen zijn: mengteelten van eiwitrijke gewassen (lupine, veldboon) met granen. Ruud Wennekers probeert dit uit in het kader van eigen voerbouw voor z'n varkens. Want de situatie bij krachtvoer is geheel anders dan bij mest: niet het niet-biologische deel (wat nog toegestaan is en wordt afgebouwd) maar de enorme afhankelijkheid van (biologisch) import voer is daar een knelpunt. Daarbij is het de vraag in hoeverre regionaliteit een belangrijk onderdeel is van het biologische imago. Een aantal (m.n. Duitse) afnemers stelt eisen aan de regionale herkomst van de voergrondstoffen. Maar hoe verhoudt zich dit bijv. tot het eten van kiwi's uit Nieuw-Zeeland of de export van verreweg de meeste eieren naar Duitsland?

Fam. Vrolijk gebruikt slechts weinig krachtvoer van buiten het eigen bedrijf. En dit beetje wordt tegen meerprijs naar volle tevredenheid geproduceerd door een akkerbouwer in de buurt. De dilemma's rond biologisch stro zijn groter voor Jan Vrolijk: de strooiselstal (goed voor dierwelzijn, en als leverancier van gewilde mest) vraagt veel stro, wat een forse kostenpost is. Indien het gebruik van biologisch stro gereguleerd gaat worden zullen deze kosten alleen maar stijgen. Vraag is dan: hoe voorkomen we dat de boeren die het imago van de biologische sector het best verzorgen (met strooiselstallen) niet gestraft worden door veel hogere strokosten? Ook is het de vraag wie dergelijke regels voor stro gaat opleggen. Voor een betere balans tussen de sectoren zouden regels voor het gebruik van biologisch stro gelijk op kunnen gaan met die van biologische mest. Aangezien er geen Europese regels op dit gebied lijken te zijn (tenzij indirect via de herkomst van meststoffen), zijn private regels de enige mogelijkheid.

Jan Vrolijk wil deze dilemma's voor zijn en experimenteert met alternatieve strooisels uit natuurgebieden (project 'Riet voor Stro'). Dit zou samen met compost of biomassa (voor biogas-installaties), ook kunnen dienen als een aantrekkelijk alternatief voor meststoffen die de afvoer van voedsel naar de consument compenseren. Want vieze retourstromen uit de maatschappij zoals zuiverings-slib lijken geen alternatief vanwege het schone imago van de biologische landbouw.

